

MEDGYESI KONSTANTIN

APAGYILKOSSÁG

KÁDÁR JÁNOS ÉS GRÓSZ KÁROLY KÜZDELME

Prológus

Borzasztó undok büntett, melyet oly magzat követ el, aki apját erőszakos halállal megöli” – olvashatjuk a Magyar Tudományos Akadémia 1862-es, archaikus nyelvezetű értelmező szótárában az apagyilkosság szócikknél. Más kiadványok azt is egyértelművé teszik, hogy az apagyilkos és az anyagyilkos bűne a közfelfogás szerint a leggyalázatosabb bűncselekmény. Talán csak a gyermekgyilkossággal és a népiirtással említhető egy lapon.

Az apagyilkos kifejezésnek létezik olyan értelmezése is, amikor a fogalom használatával indulatosan egy elvetemült, mindenre kapható gonosz személyt akarnak megbélyegezni. Ehhez képest már-már kedves hozzáállás, ha az „apagyilkos” pusztán a csirkefogónak vagy a gazfickónak a szinonimája.

Grósz Károly nem volt apagyilkos.

Édesapjának megfelelni akaró fiúként élte az életét. Szerette, tisztelte a valódi apját, még a kommunista eszmék követésében is ő volt számára a minta. Grósz, a későbbi magyar miniszterelnök, az utolsó pártfőtitkár mindig a legnagyobb elismerés hangján szólt róla.

A hatalom világa, a politika, de a történelem is telis-tele van jelképekkel és metaforákkal. E megállapítás sem lesz váratlan: a címben szereplő apagyilkosság fogalom egy erős metafora, amelynek gondolati csírája történetünk főszereplőjétől, Kádár Jánostól ered.

KÁDÁR JÁNOS

A kádárizmust megbuktató 1988. májusi pártértekezlet után beszélt arról a megsebzett Kádár az egyik bizalmas munkatársának, hogy „a Brutusok megjelentek”. Az öreg politikus fejében a számára traumatikus főtitkárváltás után az ókori történelem egyik legdrámaibb eseménye, Julius Caesar meggyilkolása ötlött fel. Kádár János nem volt különösebben olvasott, művelt ember, de ez az ókori történelmi klisé számára is nyilvánvalóan ismert és átélhető volt.

Az öregedő Kádár hosszú éveken át kereste, hogy ki lehet az a politikus, akire rábízhatja közéleti örökségét, aki az utódja lehet az ország élén. Sok-sok töprengés, vívódás után „találta meg” és választotta ki Grósz Károlyt. A metaforák sorát folytatva: Grósz lett a politikai fogadott fiú. A munkásszármazású, a vadászatot Kádárhoz hasonlóan szenvedélyesen kedvelő figura lett a kinézett örökös a puritán szocialista királyságban. Számos információnk van arról, hogy az öreg exdiktátor később csalódott utódjában; és nem bocsátotta meg neki, hogy 1988 májusában szembefordult vele.

**Sok-sok töprengés, vívódás után „találta meg”
és választotta ki Grósz Károlyt. A metaforák
sorát folytatva: Grósz lett a politikai fogadott fiú.**

GRÓSZ KÁROLY

Grósz Károly legsikeresebb időszak volt, amikor 1987–88-ban miniszterelnökként élvezte a „fogadott fiú” státuszt, de még nem kellett az ország első embereként egyszemélyi felelősséget vállalnia. Amikor kormányfőként még szabadon manőverezhetett, de végső esetben ott volt mentvárként vagy akár bűnbakként a hozzá kötődő, őt kiválasztó, felemelő „politikai apa”.

Mind Kádár János, mind Grósz Károly része a magyar történelemnek; ők ketten együtt, ha összeadjuk kormányzásuk éveinek számát, harminchárom évig határozták meg Magyarország politikai történéseit; ebből persze Grószé – még ha megengedően számolunk is – csak két esztendő, Kádáré pedig több mint harmincegy. A kommunista diktatúra irányítóiként sem szobrot, sem azt nem érdemlik meg, hogy közteret nevezzenek el róluk. Az viszont nekik is jár, hogy tevékenységükről higgadt diskurzust tudjunk folytatni.

1989. július 6-án meghalt Kádár János. Grósz Károly meglátogatta a kórházban a haldokló Kádárt. A dráma e jelenetében a „fogadott fiú” elbúcsúzott az „apától”. (Csak kevesen tudják, hogy Grósz felesége ekkor már súlyos beteg volt; az asszony két nappal Kádár temetése után hunyt el.) 1989 júliusában Grósz Károly politikai értelemben bukott ember. Egyszerre vesztette el az őt felemelő, számára közéleti támaszt nyújtó Kádárt, politikai tekintélyét és a korábban rendíthetetlennek tűnő rendszerbe vetett hitét. És a bukás miatti lelki válságot feleségének – két gyermeke anyjának – elvesztése csak tovább súlyosbította...

Adósak vagyunk még egy csak Grósz Károly életéről szóló monográfiával; e mostani kötet azonban az utolsó két kommunista pártfőtitkár egymással folytatott küzdelmét, különös szövetségüket igyekszik bemutatni. Kádár János és Grósz Károly közös története egyszerre dráma, krimi és lélektani esettanulmány. Minden mondata valós tényeken alapul, de a cselekmény a maga fordulataival egy regényíró vagy filmrendező fantáziáját is megmozgathatja.

GRÓSZ KÁROLY BUKÁSA UTÁN AZ UTOLSÓ PÁRTKONGRESSZUSON

Az első talál- kozástól az ellen- szemben át a munkakapcsolatig

Két ember kapcsolata mindig misztérium. Tele van láthatatlan, mások számára érzékelhetetlen rezdüléssel. A viszony feltárása csakis töredékes lehet, hiszen az emberi kapcsolatok kibogozásához sohasem lehet elegendő forrásunk. Mivel gyakorta lelki kérdésekről van szó, ezért egy mozdulat, egy tekintet, egy megmagyarázhatatlan belső érzés mindent megváltoztathat: elronthat, vagy épp magasztossá tehet. Még nehezebb a feladat, ha két történelmi jelentőségű karakter személyes zónáját igyekszünk kitapogatni. Különböző nyilatkozatok, megszólalások és sok-sok visszaemlékezés adhatnak számunkra támpontokat.